Poštnina plačana v gotovini

Ljubljana, 13. junija 1940. — Leto XIII. — Št. 25.

Delavska PRAVICA

GLASILO KRŠČANSKEGA DELOVNEGA LJUDSTVA

Usoden čas

V svetovnem neredu, ki je privedel do krvavega obračunavanja, se lomi in razpada družabni red, ki ga je ustvaril kapitalizem. Vzporedno s tem razpadanjem se začenja organizirati in rasti nova družba, ki ne bo mogla sloneti na nobeni od doktrin, ki so danes posredno ali neposredno kot nosilci tega ali onega družabnega reda udeleženi in sokrivi vojne vihre. Nov družabni red bo moral zrasti iz novih osnov, moral bo imeti bolj trdne temelje kakor stari, moral bo predvsem biti red pravice, svobode, medsebojnega spoštovanja, iskrenosti in sodelovanja vseh slojev, harmoničnega sožitja vseh narodov in stanov.

V tem nastajanju novega, ne samo družabnega reda v Evropi, temveč po vsem svetu, je uvodna pomembnost teh dni. Noben poizkus starega sveta, da bi zaustavil kolo časa, ne bo mogel poti, ki jo je človek nastopil, izpremeniti.

Za nas je zelo važno, kakšno vlogo bomo igrali katoličani v nastajanju novega reda, pri reševanju in obnavljanju splošnih vrednot pred zadnjimi obupnimi krči starega sveta. Zanima nas nekoliko pregledati celoten položaj katoličanov s posebnim ozirom na to pomembno prelomnico časa in razmer.

Nihče ne bo mogel dokončno tajiti resnice, da se pripravlja v tem času dokončni obračun med kapitalizmom in onim slojem, ki ga je kapital doslej najbolj izrabljal — med proletariatom. Prav v tem je čas silno usoden za katoličane. Če hočemo biti odkriti in pregledati dejanski položaj z objektivnim pogledom, bomo morali takoj v začetku že poudariti razdvojenost med katoličani samimi. Tudi med nami sta dva svetova, oba za sedaj še oficielno katoliška, kakor drugod. Imenujmo ta svetova, popolnoma logično, svet katoliškega proletariata. Dva silno čudna in na prvi pogled nesmiselna pojma, pa vendar silno realna:

Katoličan — kapitalist! To sta prav za prav dva nezdružljiva pojma. Zdi se mi, da še mnogo bolj nezdružljiva, kakor toliko napadani krščanski socializem. Kapitalizem, ki je bistveno protikatoliški, je pa dejansko pri mnogih katoličanih popolnoma izpodrinil socialno nalogo in dolžnost katoličana in mesto nje trdno usidral v posameznih družbah katoličanov materialistično pojmovanje in sprejemanje sveta in življenja. Tako je nastala prav na skritem nova kriva vera, ki se je med katoličani silno razširila. Katoličani so v velikem številu zatajili v sebi veliko zapoved katolicizma: »Ljubi svojega bližnjega kakor samega sebe!« in mesto nje postavili prav na skrito malika ljubezni lastne osebe, osebnega ugodja in pa brezskrbnosti. Poskušali so s krščanstvom združevati moderno poganstvo.

Popolnoma logično je nastajal odpor proti človeku katoličanu — kapitalistu, ki je združil vse izrabljene in izdane v trdno skupnost, ki jo bom, da bo dejansko notranje nasprotje dovolj poudarjeno, imenoval skupnost katoličanov — proletarcev. To je svet ponižanih, izdanih, izrabljenih in razbičanih duš. Svet, ki je na sebi najbolj občutil tragično pogubonosnost udinjanja dela katoličanov kapitalizmu. Kolikokrat je hotel katoličan — proletarec poseči odločilno v razvoj časa in narediti konec izrabljanju katolicizma v čisto tostranske, zemeljske in materialistične namene! Vendar je katoličan — kapitalist imel navadno doslej vedno še toliko vpliva in oblasti, da je vsak takšen dvig in poizkus zatrl. Kjer se mu pa to ni v polni meri posrečilo, je uprizoril divjo gonjo proti katoličanu-proletarcu, v kateri je uporabil in zlorabil vsa sredstva, ki so mu bila na razpolago. Takšen tihi boj za pravo podobo in resnično vsebino človeka-katoličana in katoliškega občestva se bije že mnogo časa. Mnogo velikih borcev bi lahko našteli, ki so spoznali vso usodnost poti, v katero vodi kapitalizem in predvsem katoliški kapitalizem, ki danes dejansko obstaja in se z vso odločnostjo bori na strani svetovnega, brezbožnega in materialističnega kapitalizma za njegov in svoj obstoj proti velikemu občestvu izrabljenih in izžemanih, med katerimi je nešteto tudi katoličanov. Kako tragična slika — katoličan se bori proti katoličanu zato, ker je eden od njiju — katoličan-kapitalist — zamenjal in izmaličil s svojim materialističnim pojmovanjem sveta in življenja pravo podobo katolicizma in njegove vseodrešujoče ljubezni.

Kakor pomenja današnji čas zlom kapitalizma in družabnega reda, ki je bil ustvarjen v njegovo korist, prav tako pomenja obenem nam katoliškim delovnim ljudem, katoličanom-proletarcem ta doba zlom kapitalistične miselnosti in invazije med katoličani. Vsi na prvi pogled usodni napadi na našo skupnost od strani izginjajočega in umirajočega kapitalizma med katoličani, ki se ne pojavljajo samo pri nas, temveč po vsem svetu, so malenkostni in brezpomembni. Pri ustvarjanju novega družabnega reda, pri reševanju človeka hočemo biti aktivno soudeleženi, da ne bosta ostala nov človek in nov red brez znamenja odrešujočih načel katolicizma. Dolžnost nas katoliških delovnih ljudi, je prav zaradi usodne razdvojenosti med katoličani silno pomembna in važna. Sprejemamo jo na svoja ramena z vso veliko odgovornostjo za njeno dokončno in polno uresničitev in izpolnitev.

Prav dobro se zavedamo, da bo katolicizem v novem redu pomenjal le toliko, kolikor bo resnično odločilno reševal človeka in gradil nov, resnično človeka vreden in zato tudi katoliški red. Iz svoje osebne notranje moči in iz sile skupnosti katoliških delovnih ljudi, bomo zmogli vse sile in moči, da bomo resnično vedno in povsod reševali človeka in gradili nov red v luči načel in naukov Evangelija, ki je bil že od vsega začetka nauk ponižanih, zatiranih in izrabljanih. Kristus, naš Brat v trpljenju, bo naše delo blagoslavljal s križa na Golgoti! Z njegovim blagoslovom smo pri delu vkljub nasprotovanjem močni!

Musek K. Vitko.

Z velikim strahom beremo v časopisju vsak dan poročila o razvoju velikanskih bitk na bojiščih. Velike množice mladih ljudi, oboroženih do zob, neštevilni tanki, letala, topovi, puške najrajzličnejših vrst — si stojijo nasproti in uničujejo življenja ljudi, razdirajo in ugonabljajo vse, kar sta pridna človeška roka in njegov razum ustvarjala in gradila dolga desetletja. V kupih leže mrtveci, preko njih vozijo tanki, v bojne črte prihajajo novi vojaki, ki bodo morda že v nekaj urah doživeli usodo svojih prednikov... Evropske sile, ki so dajale smer ostalim malim in večjim narodom v Evropi tako v kulturnem, gospodarskem in socialnem pogledu, se uničujejo med seboj. Svetli vzgledi, ki je vanje še pred časom upirala svoje oči skoro vsa ostala Evropa, so posegli po orožju kot rešitvi iz stiske, v katero so zašli.

Kdo bo pogasil zopet ta evropski požar? Kdaj bo konec in kakšen bo, to so vprašanja, na katera bi rado imelo odgovor na milijone ljudi, bodisi onih, ki preživljajo strašne dni maščevanja v bojnih vrstah ali njegovem zaledju, bodisi vsi oni v ostalih, morda za enkrat še nevtralnih delih Evrope, in na vsem svetu. Saj je končno človek le človek, s krvjo in mesom, z dušo in s telesom. Vsakdo čuti v sebi, da vendarle ni zato rojen, da bo trpel človeške muke in postal žrtev podivjanih strasti. Ko pregledujemo zlo, ki ga je ustvarila vojna, prihajamo do spoznanja, da je takšno podivjanje človeških strasti izraz popolnega pomanjkanja volje po ustvarjanju, delu, življenju in neprestanem snovanju v človeku in v družbi. Prav zato, ker je današnja družba v skrbeh za svoje materialne koristi izgubila vse svoje ustvarjalne sile ali jim ni dajala vedno v sebi in v življenju prvega in najvažnejšega mesta in ni bila več zmožna ustaviti plaz podivjanih strasti, ki ga je prav za prav sama sprožila. Ob vsem tem se postavlja nešteto vprašanj, na katera ne ve nihče odgovora. Kaj bo z družinami, otroci? Vojni val jih odganja od njihovih domov, v tujino, za njimi se podirajo in postajajo žrtve razdiranja njihove, z ljubeznijo in z velikim trudom zgrajene hiše, premoženje razpada, njihova bodočnost je uničena. Gospodarska propast in moralno uničenje človeških duš sta neizogibni posledici sedanjih dni.

Kaj pa če se to krvavo pozorišče prenese še prav na vse države v Evropi, morda še na ves svet?

Kam drvi človek? V popolno propast v uničenje samega sebe...? Ali je to mogoče? Po vsem sodeč je ta vojna resnično v vsem svojem obsegu usodna, kajti življenje se je tako strašno zapletalo, da človeški razum ni mogel več razvozlati te čudne neznanke. Vso to zapletenost potrjuje dejstvo, da so ljudje smatrali kot edino rešitev iz zmede, v katero so zašli, vojno obračunavanje in se ga oprijeli strastno in blazno kot zadnji odgovor na notranjo stisko in zmedo vsakega posameznika in celotne družbe. Seveda nastaja vprašanje, koliko je takšna rešitev vredna. Odgovor seveda ni dvomljiv. Mi kristjani, ki verujemo v Boga, ki verujemo, da je Bog človeka ustvaril po svoji podobi zato, da se mu na svetu dobro godi, da po zemeljskem življenju doseže svoj končni cilj šele v onostranstvu, moramo biti prepričani, da Bog ne more v svoji neskončni modrosti in ljubezni dopustiti, da bi takšno divjanje strasti popolnoma razrušilo in razdejalo božjo podobo v človeku. Sovraštvo bo sicer seglo do gotove meje, toda prepričani smo, da neskončna božja ljubezen ne bo dopustila popolnega uničenja svojega lastnega stvarstva. Pripusti pač človeku, da v trpljenju spozna svoja napačna pota, po katerih je hodil, in da skuša v trpljenju najti novo, boljšo in rešilno pot, kajti prepričani smo, da iz tega zla in te zagate, v kateri sta danes človek in družba in z njima tudi sleherni kristjan, mora obstajati rešilna pot. Vendar je od človeka odvisno ali in kdaj jo bo našel.

Osnovna in glavna božja zapoved pravi: »Ljubi svojega Boga nad vse, svojega bližnjega pa kakor samega sebe«. Kadar se človeštvo izneveri tej glavni božji zapovedi, se začne odmikati od Boga v nesrečo, preko katere se ponovno približa s spoznanjem k svojemu prvotnemu viru sreče in blagostanja, od katerega se je oddaljil. Le vprašajmo se pri tem, koliko je človek recimo, v dvajsetletni povojni dobi, spoštoval svojega bližnjega! Ali ga je cenil toliko kot samega sebe? Ali je videl v svojem bližnjem stvarstvo božje? Ne, še malo ne! Drug drugega je izkoriščal do skrajne meje. Kapitalizem je že odrekal delovnemu človeku sleherno pravico do človekavrednega življenja, odrekal mu je že celo pravico do zakonite samoobrambe. Delovni človek je postajal vsak

Redni letni občni zbor
Jugoslovanske strokovne zveze v Ljubljani

bo v nedeljo, dne 23. junija 1940 ob 9 dopoldne v veliki dvorani Delavske zbornice, Miklošičeva c. 22, s sledečim dnevnim redom:

1. **Otvoritev in ugotovitev sklepčnosti.**
2. **Čitanje zapisnika zadnjega občnega zbora.**
3. **Poročila tajnika, blagajnika, predsednika.**
4. **Poročilo nadzorstva.**
5. **Volitev novega načelstva, namestnikov in nadzorstva.**
6. **Predlogi, sklepi in raznoterosti.**

NAČELSTVO
JUGOSLOVANSKE STROKOVNE ZVEZE.

dan bolj siromašen, polaščal se ga je dvom in obup. Propadal je gospodarsko in duhovno.

In tako se je delavstvo za svoje golo življenje borilo z vsemi razpoložljivim zakonitimi sredstvi proti kapitalistični invaziji, ki je postajala vedno hujša. Človek, ki ima kamen v prsih namesto srca, pa je nemoteno gradil babilonski stolp modernega življenja časti in slave, uživanja in naslajanja na skrušenih telesih svojega bližnjega. Moderna civilizacija je bila na višku. Človek je mislil, da je prekosil v svojem napredku in izobrazbi Boga. Proglasil je posameznike namesto večne ideje Pravice in Ljubezni za vodje narodov, posnemal je avtoritarne režime in razne enotne sisteme organizacij, da bi čim bolj držal v svojih rokah življenje velikih mas, ki so hrepenele po pravici in božjem dostojanstvu človeka. Človek je posegal na ta način v božje področje oblasti in pravice, ki se ne da goljufati. Moderni človek je prišel do viška civilizacije, ki jo je oplajala namesto božje ljubezni in pravice le častihlepnost, lakomnost in krivica. — Tedaj pa je sledila katastrofa! Iz nekrvave vojske so se oglasili topovi, puške in tanki, ki so le neizogibna posledica dosedanjega človeškega življenja.

Na tej prelomnici življenja, ko gre za resnično rešitev človeka in družbe, postaja naloga krščanskega delovnega ljudstva in delavstva sploh dovolj jasna. V nasprotju z neprestanim poniževanjem človeka mora biti danes delovno ljudstvo v sebi toliko močno in zavedno, da bo zmoglo prevzeti že sedaj, ko med silami tega sveta boj še ni končan, vso odgovornost za prihodnje dni na svoja ramena. Zavedati se moramo, da to ni majhna dolžnost. Tako velika in pomembna je, da ob njej postajajo majhne vsakdanje borbe za izboljšanje našega gospodarskega položaja, da postajajo vsi napadi na nas, ki izvirajo iz nerazumevanja časa in potreb, malenkostni in nepomembni, da se ob njih ne moremo ustavljati! Za rešitev človekove osebe namreč gre in za njeno popolno obnovo. Kapitalistična miselnost je do kraja izmaličila pravo podobo človeka, ki nosi v sebi božjo podobo. Ves zadnji čas je eno samo zanikanje božje podobe v človeku. Dolžnost delovnega ljudstva, ki je bilo v tem času najbolj zapostavljeno, a obenem najbolj izpostavljeno in izrabljano, je, da znova obnovi človeka v vsej njegovi vrednosti. Podobi božji v človeku moramo dati znova pravo mesto v družabnem, gospodarskem, političnem, kulturnem in socialnem redu. Naloga slovenskih krščanskih socialistov je tudi v tem pogledu največja, saj smo bili vedno zvesti načelu o podobi božji v človeku in smo postavljali vrednote človekove osebe vedno in povsod kot vprašanje, ki obsega vse probleme, ki se ob človeku in družbi postavljajo.

Nihče ne more tajiti dejstva, da sta danes stara družba in star red v razsulu. Krvav obračun na bojnih poljih je le zadnje dejanje v razpadanju, ki smo mu bili priče vseh dvajset let. Vse trditve in mnenja, da je ta vojna posledica versajskega miru, so dokaj zgrešena. Pravih vzrokov je treba iskati drugje. Že po zadnji vojni ni bilo rešeno socialno vprašanje tako, kakor so razmere in dejstva to zahtevala. Odlaganje je bilo v interesu kapitalizma, vendar pa je nujno vodilo do neurejenosti, neprestanih gospodarskih, socialnih in političnih pretresov in problemov, do vedno hujše zamotanosti vsega življenja. Versailles je bil le na koncu vsega zadnji povod, ki so ga nekateri uporabili, ko je zapletenost tako narastla, da so ljudje smatrali, da je krvavi obračun edina rešitev iz zmede, za opravičilo svojega dejanja.

To spoznanje pa nam nalaga poleg zavesti o končni zmagi naših krščanskih načel, tudi dolžnost, da vse svoje sile postavimo v službo našega gibanja. Naše gibanje ima dandanes veliko nalogo, da v času propada starega življenja in plehke meščanske kulture gradi trdne temelje novi družbi. Krekova Jugoslovanska strokovna zveza, ki je preživela že toliko borb za svoj lastni obstoj in za dobrobit slovenskega delavca, naj zbira in zbere v svoj krog vse še pošteno in moralno zdravo delavstvo in z njim vred kuje nove čase slovenskemu delavcu in po njem vsemu slovenskemu delovnemu ljudstvu. Po socialnih okrožnicah Leona XIII. in Pija XI., ki so podlaga našim načelom in delu, pojdimo korajžno in samozavestno z duhom našega dr. J. Ev. Kreka v boljšo bodočnost preko razvalin današnjega časa in reda.

Žumer Srečko.

Strokovna poročila

Delavstvo KID na Jesenicah zahteva draginjske doklade

Zaradi razrvanih razmer in krvavega obračunavanja med narodi, je zajel ves svet val gospodarske in socialne neurejenosti, katerih posledica občutno prizadeva vse sloje človeštva. Predvsem pa je prizadet delavski sloj, ki je še prav posebno občutljiv barometer vsakršnih gospodarskih neprilik, ker je gospodarsko najšibkejši. Poleg tega pa močnejši gospodarski sloji tudi umetno preložijo vsak njihov neuspeh ali splošni zastoj na ramena delavstva, da razbremenijo sebe. Tako je delavstvo ob takih prilikah vsestransko prizadeto. Navadno pa se pridruži temu še izkoriščanje brezvestnih špekulantov, kar gre zopet največ na rovaš delavstva, ki v svoji nemoči z izrazom obupa gleda v mračno bodočnost.

V takih razmerah je danes tudi naše delavstvo. Nesmiselno bi bilo to dokazovati, ker vsakdo izmed nas bridko okuša to na lastni koži. Vse življenjske potrebščine se iz dneva v dan dražijo, dočim so dohodki oziroma mezde še vedno nezvišane. Tako smo postavljeni danes pred pereče vprašanje eksistence. Vsakdo pa ima pravico, da se bori za svoj obstoj, zato smo tudi mi upravičeni, da se borimo za zvišanje mezd. Boriti pa se moremo le tedaj, če smo složni in edini, ker samo v skupnosti je moč. Treba je, da opustimo vsa različna ideološka stremljenja in pripadnosti, da tako enotno nastopimo za dosego večjih interesov skupnosti. Vedno moramo imeti pred očmi, da bomo dosegli le to, kar si bomo sami priborili. Mi imamo upravičene zahteve napram podjetju, ker zahtevamo le toliko, kolikor zahteva od nas borba za življenje. Ali ni pravično, če zahtevamo, da se v sorazmerju s povišanjem cen življenjskih potreb zvišajo tudi naši prejemki?

Zato se je jeseniško delavstvo združilo za enotni nastop pri vprašanju vsakdanjega kruha in eksistence vobče. Zastopniki strokovnih organizacij so na anketi dne 24. maja 1940 sklenili, da hočejo skupno reševati to vprašanje in so vložili 30. maja 1940 podjetju KID vlogo naslednje vsebine:

»Podpisane delavske Strokovne organizacije: JSZ, SMRJ, NSZ, ZZD, kot zastopnice delavstva pri naslovni družbi, vlagamo zahteve po priznanju draginjskih doklad. Doklade naj bi se upoštevale za mesece: april, maj in junij t. l. po sledečem iznosu za vsak mesec:

Mladostni delavci, vajenci, gojenci šole v Celju po 150 din; delavke in dninarice po 280 din; Delavci I., II. in III. redne mezdne skupine po din 280 din; delavci IV., V. in VI. redne mezdne skupine po 240 din; delavci VII. in VIII. redne mezdne skupine po 180 din; dodatno oženjeni po 150 din; na vsakega otroka do 14. leta starosti po 50 din.

Izplačilo naj bi se izvršilo v prvi polovici junija 1940.

Naš predlog utemeljujemo z dviganjem cen življenjskih potrebščin. Ugotovljeno je, da so se cene dvignile od septembra 1939 do konca meseca marca po indeksu nad 29%, tekoče mesece pa se še stalno dvigajo.

Od septembra 1939, vključeno marca 1940 pa je delavstvo prejelo približno 2 milijona din, kar znaša povprečno 5%-no doklado. V istem času je narasla draginja povprečno za 19% in bi bilo delavstvo upravičeno do iste višine draginjskih doklad, to je v iznosu 6,500.000 din. To dokazuje, da je delavstvo prekomerno obremenjeno, tako da se zadolžuje in ima znatno poslabšanje prehrane. Istotako si ne more postopoma nabavljati potrebne obleke itd. Vse to ima lahko usodne posledice na zdravju delavcev samih, kakor mladine.

Podjetje je istočasno dvigalo cene svojim izdelkom, katere je deloma porabilo za nabavo tudi podraženih surovin, deloma pa ostaja čisti dobiček, odnosno se uporablja za nove investicije. Prepričani smo, da podjetje lahko ugodi našemu predlogu, ki znaša 19%-no zvišanje plač in ne bo s tem preobremenjeno.

Istočasno predlagamo, da se s 1. julijem t. l. dvignejo skupinske mezde za isti procent, v nadalje pa, da se postavi sporazumen indeks, ki bi uravnaval nadaljnje izplačilo doklad.

Pričakujemo skorajšnjega odgovora.«

Gozdno-splavarski delavci Gornje Savinjske doline urejajo s pomočjo organizacije svoj položaj

Gozdni in splavarski delavci iz Ljubna ob Savinji in okolici, so se pred dvema mesecama organizirali v Jugoslovanski strokovni zvezi. Organizacija je pokrenila takoj akcijo za zvišanje njihovih zaslužkov ter izvajanje socialne zakonodaje. V vlogi, ki jo je JSZ poslala v začetku aprila t. l. Plovičarski zadrugi v Ljubnem, je bila postavljena zahteva, da se plače povišajo za 35% na plače, ki so jih delavci prejemali decembra lani.

Dne 2. junija se je vršila v občinski pisarni v Ljubnem ob Savinji tozadevna razprava, ki se je je za JSZ udeležil tov. Grošelj. Delavsko zastopstvo je z ozirom na ponovni porast draginje zvišalo svoje zahteve. Dosežen je bil povišek, ki znaša na zaslužek v lanskem letu 37%, tako da je plača za delavce I. razreda, ki je znašala lani 40 din, povečana za 15 din dnevno. Sestavljen je bil sledeči zapisnik, ki je bil tudi poslan v overovljenje sreskemu načelstvu v Gornjem gradu, ker so bila navedena pogajanja nadaljevanje prve poravnalne razprave, ki bi se morala vršiti že dne 25. maja v Gornjem gradu.

1. Za delavce I. razreda se določi plača za 11 urno dnevno delo na 55 dinarjev;

2. za delo preko 11 ur dnevno se plača 50% povišek na odgovarjajočo urno mezdo;

3. za delo ob nedeljah in praznikih se plača 50% povišek.

4. za lovljenje lesa ponoči se plača 100% povišek;

5. ostali delavci dobe odgovarjajoči kvalifikaciji nižje mezde od mezde pod točko 1. V ostalem veljajo tudi zanje določbe točke 2—4 tega dogovora, kakor tudi vse nadaljnje določbe tega dogovora;

6. delavstvo ne odklanja akorda pri gozdnih delih pod pogojem, da je zagotovljen temeljni dnevni zaslužek;

7. Izplačilo plače se vrši po medsebojnem sporazumu, vendar imajo delavci pravico na predujem v približni višini njihovega zaslužka;

8. začetek in konec dela, kakor tudi opoldanski odmor se določi sporazumno med podjetjem in zaposlenimi delavci;

9. podjetniki bodo zavarovali delavce točno v smislu predpisov zakona o zavarovanju delavcev;

10. glede sprejemanja in odpovedi delavcev, kakor tudi glede ostalega delovnega razmerja veljajo določbe obstoječe zakonodaje.

Poleg navedene plače dobijo delavci pri splavljenju dnevno liter vina, kot je to običajno, tudi še nadalje.

Delavstvo je začetnega uspeha, ki ga je doseglo potom JSZ, veselo. Je pa sedaj njihova dolžnost, da pazijo, da se bodo izvajale vse določbe socialne zakonodaje, kot tudi, da bodo v redu prijavljeni pri OUZD, čeprav bi bili posamezni delodajalci mnenja, da za krajši čas zaposlitve ni vredno

Vtiski iz Rusije

Po »Trgovskem listu« posnemamo nekaj odlomkov:

Direktor devizne direkcije dr. Rudolf Bičanić, ki je bil član naše trgovinske delegacije, ki je sklenila trgovinsko pogodbo s Sovjetsko Rusijo, je priredil v Zagrebu predavanje o svojih vtisih o Sovjetski Rusiji. Ponatiskujemo poročilo o njegovem predavanju, kakor so ga objavile zagrebške »Novosti« z dne 4. junija 1940. Zagrebški list poroča:

Velikanska prostranost in širina dežele

Prvi vtis, ko prestopite meje Sovjetske Rusije in pridete globlje v to veliko deželo je vtis velikosti, velikanske prostranosti, ki se pokaže na vsakem koraku. Ta dežela je 85 krat večja kot naša država ter 300 krat večkot banovina Hrvatska. 12 krat toliko prebivalstva ima kot Jugoslavija. Vsako leto se rodi v Sovjetski Rusiji toliko otrok, kolikor ima Finska prebivalcev. Zato tudi pravijo v SSSR (Sojuz sovjetskih socialističnih republik), da ne mislijo na osvojitev Finske, ko pa se pri njih »z lastno produkcijo« rodi vsako leto po ena nova Finska. Ta vtis ogromnosti, prostranosti, velicine vas stalno spremlja skozi vso Rusijo. Že na železnici vas preseneti širina tračnic in velikost vagonov (najmanjši tovorni imajo po 16 ton, srednji po 20, novi moderni pa do 50 ton). Če se dela železnica se dela na tisoče kilometrov dolga... Ulice v Moskvi so silno široke, delajo pa se za desetletja naprej. In prekopi! Moskva je danes mesto, iz katerega morete danes odpluti v pet morij? Povsod velicina, prostranost!

»Očered«

Drugi vtis je, da ta dežela ni dežela nereda ali anarhije, da ni dežela zmešnjav, temveč dežela reda, organizacije, v kateri se vsak pojav anarhije in nereda zatre neusmiljeno in strogo. Deželi in napredku naroda ne smeta biti na poti ne posameznik ne desorganizacija. Z organizacijo je postala ta dežela stare ruske širine velika, krepka in lahka, da v celoti velja oni stari stavek o posamezniku v Rusiji, stavek, ki je šel skozi rusko literaturo in ki je strnjen v besedi: »ničevo!« Posameznik je v tej organizaciji osamljen, »ničevo«, ki čaka potrpežljivo in se ne razburja. Vsak se pokorava občnim interesom.

Takšne vrste red morete videti povsod. Zanimiv pojav je to. Na ulicah Moskve, na vsakem koraku morete videti ljudi, ki stoje v vrstah pred trgovinami in čakajo potrpežljivo, da kupijo blago, ki se prodaja v trgovini. (Dostikrat čakajo po dve uri in dalj in ko pridejo na vrsto, je blago že razprodano. In vendar ne godrnjajo.) Takšne vrste imenujejo Rusi »očered« navadni ljudje pa tudi »hvost« (rep). Takšne očeredi niso le pred trgovinami z živili, temveč tudi pred prodajalnicami časopisov. Ruski ljudje čakajo in čitajo knjige. Kaj bi na primer bilo, če bi kdo skušal uvesti takšen red v Splitu! (Smeh.) Ta očered je značilna za psiho in mentaliteto teh ljudi.

Pred vojno ni bilo tako. Takrat je bilo prerivanje in udarjanje s komolci na vse strani. Danes tega ni več, ker danes je red.

Zakaj so takšni pojavi, je do neke mere razumljivo. Proizvodnja v tej deželi še ni tako velika, kakor je kupna moč ljudi in zato so očeredi. Vodilni ljudje v Sovjetski Rusiji to lojalno priznavajo, a si tudi prizadevajo, da te nedostatke odpravijo.

Tretja stvar, ki smo jo opazili v Sovjetski Rusiji je

kult dela.

Videli smo veliko željo za delom, za ustvarjanje. Vse kaže, da se v Sovjetski Rusiji ljudje ne zabavajo tako, kakor se ljudje pri nas radi zabavajo, da sede po gostilnah ter da bi tekmovali s »špricerji«, temveč ti ljudje uživajo v delu in tekmujejo med seboj ter so zadovoljni, kdo bo več storil. Tempo ni povsod tako močan in intenziven kakor n. pr. v Ameriki ali na zahodu. Morda tudi avtomobili, katerih je zelo veliko, ne vozijo tako hitro kakor v Parizu ali Londonu, mislim pa, da vozijo vendarle malo hitreje kot v Zagrebu.

Ta kult dela se razvija in goji tudi po stremljenju same vlade, ki ustvarja velika javna dela in zida velike stavbe, celo luksuzne. Značilno je za Rusijo ravno zidanje velikanskih objektov. Vsem je znana podzemna železnica v Moskvi, njih znameniti »metro«, ki je sezidana silno lepo, umetniško, more se reči razkošno (marmor, poplemeniti kamni iz Urala, vsaka postaja v drugem kamnu, razsvetljava razkošna), dočim so potniki v železnici oblečeni zelo skromno. Ta javna dela kulminirajo v zidavi **palače sovjetov**, za katero izdajajo mesečno po 10 milijonov rubljev in ki bo 416 metrov visoka, torej največja stavba na

prijavljati delavcev. Interes delavca je, da ne izgubi nobenega dneva zavarovanja, kar je važno za starostno zavarovanje. Začetnim uspehom bodo sledili še nadaljnji, ter bodo sedaj postali ti delavci res pravi delavci z istimi pravicami kot jih uživajo organizirani delavci.

Tudi za delavce v podjetju **Klemenšek in Ikovic** v Solčavi se je vršila dne 23. maja v Gornjem gradu poravnalna razprava. Dosežen je bil sporazum, glasom katerega se na Klemenškovi žagi določi akord, in sicer od kubičnega metra za okrogli les 25 din, za frizmerani pa 30 din za kubični meter. Na Ikovičevi žagi se je določila urna plača, ki znaša od 4.25 do 5 din na uro. Za gozdne delavce se je določilo, da bodo deležni poviška v višini, kot je bil določen v Ljubnem.

Lesno delavstvo se čezdalje v večjem številu zbira v JSZ, ki z uspehom zastopa njegove interese.

Stavka delavstva pri podjetju „Standard“ v Kranju končana

Kakor smo že v zadnji »Delavski pravici« poročali, je delavstvo usnjarske tovarne »Standard« v Kranju dne 31. maja po vseh izčrpanih možnostih stopilo v stavko. S tem se je delavstvo poslužilo svojega skrajnega orožja, zavedajoč se, da so zahteve po zvišanju plač in ureditve delavskih razmer, katere je stavilo g. ing. Knochu kot zastopniku firme »Jugoknoch« popolnoma upravičene.

JSZ je po svojih zastopnikih takoj vse ukrenila, da so se v sredo, dne 5. maja vršila pogajanja, katere je vodil zastopnik oblasti g. ing. Baraga. Delavstvo je na razpravi stavilo svoje prvotne pogoje. G. ing. Knoch je delno pristal na te pogoje, vendar pa je hotel od delavskih zastopnikov izsiliti odstop zaupnikov. Čisto gotovo zastopniki delastva niso mogli pristati na take pogoje, ker bi s tem sami pomagali rušiti delavsko zaščitno zakonodajo. Ker g. ing. Knoch kljub temu, da se mu je od strani zastopnika oblasti tolmačilo, da je to v naši državi nekaj nemogočega, ni hotel umakniti svoje zahteve, je bilo delavstvo prisiljeno, da še nadalje vztraja v stavki. Delavstvu je bila stavljena velika preizkušnja, koliko zna ceniti svoje zakonite izvoljene zaupnike. To preizkušnjo je dobro prestalo, rajši je še naprej vztrajalo v borbi z mislijo, da so zakoniti predstavniki več, kakor pa zvišane mezde. Delavstvo je tudi takoj uvidelo, da za tem ni nič drugega, kakor razbiti delavsko enotnost in strokovno organizacijo, brez katere delavstvo v današnjih časih ne pomeni nič. V četrtek so se pogajanja nadaljevala ter so se v petek z uspehom zaključila in to na podlagi sledečega sporazuma:

1. Podjetje »Standard« se s pristankom zastopnika firme »Jugoknoch« obveže, da bo od dne 8. junija plačalo na dosedanje urne mezde, ki ostanejo kot temeljne plače sledeče draginjske doklade;

a) vsem moškim poročenim delavcem z nad dvema otrokoma 0.70 din od ure;

b) vsem moškim poročenim delavcem z dvema ali manj otrokoma 0.60 din od ure;

c) moškim samskim delavcem 0.50 din od ure;

d) ženskim delavkam, poročenim ali neporočenim 0.40 din od ure.

Gornje doklade pripadajo vsem delavcem, tudi nočnemu čuvaju in hlapcu. Ne pripadajo pa profesionistom, ki jim je bila nedavno zvišana urna mezda na 6 din.

2. Delavcem, ki vršijo delo v akordu ali pavšalu, se temeljne urne mezde jamčijo, dobijo poleg zaslužka v akordu še zgoraj navedene draginjske doklade. Podjetje bo akordno in pavšalno delo tako uredilo, da bo delavcem pri pridnem delu mogoče doseči 20% višji zaslužek kot znašajo njihove temeljne urne mezde, ne vštevši pri tem draginjskih doklad.

3. Podjetje bo skrbelo, da se bodo določbe socialne zakonodaje, zlasti §§ 219. in 221. obrtnega zakona ter določila § 10. zakona o zaščiti delavcev glede plačevanja nadurnega dela s 50% izvajale.

4. Z delom se prične deloma 8. junija 1940, sicer pa 10. junija 1940 in bodo zaposleni vsi delavci, ki so bili ob času ustavitve dela v staležu.

5. Zaradi mezdnega gibanja in zaradi stavke podjetje ne bo izvajalo konsenkvenc.

6. Zastopnik podjetja izjavi, da je pripravljen v bodoče razpravljati neposredno samo z glavnim zaupnikom odnosno z njegovim namestnikom.

7. Ta sporazum ima odpovedni rok enega meseca. S tem pa ni prizadet 14-dnevni rok za odpoved službenega razmerja delavca.

S tem je bila stavka končana. Delavstvo se je v soboto 8. t. m. delno vrnilo na delo, ostali pa v ponedeljek, dne 10. t. m. Na podlagi sporazuma je delavstvo doseglo v podjetju izvajanje socialne zakonodaje ter zvišanje svojih plač. Obenem je pa v svoji odločilni volji pokazalo, da do skrajnosti upa vztrajati v borbi za svoje osnovne življenjske pravice. Naj bo ta borba delavstva v podjetju »Standard« onemu delavstvu po kranjskih tekstilnih tovarnah vzgled, da je delavska borba uspešna le v enotnosti in skupnosti, to je v strokovni organizaciji.

Ofenzivnost delodajalcev

Če človek premotriva sedanji položaj, notranji in zunanji, bi pričakoval, da bomo vsi skupaj delali na to, da se čim bolj konsolidiramo kot narod in država. Na delavski strani je tako stremljenje zelo resno. Ne moremo pa kaj takega trditi o delodajalcih.

Pri njih se pa vedno ponavlja to, o čemer se delavstvo pritožuje že leta in leta: Delodajalci nočejo priznati delavstva vsaj za tako važen faktor v gospodarstvu in družbi, kot je kapital. Njihovo stremljenje je, da obdrže delavstvo v odvisnosti. Ravno zaradi tega stremljenja hoteno nerazumevanje delavskih teženj in sistematično nasprotovanje že pridobljenim pravicam.

Če beremo, da ima delavstvo spor s podjetnikom zaradi tega, ker se je organiziralo, bi utegnili biti prvi moment presenečeni. Kako je mogoče, da more še eksistirati podjetje, ki nasprotuje organiziranju delavstva. Pa je tako. Saj je bilo pred kratkim delavstvo nekega podjetja celo zaradi tega izprto. Kdor pa premotriva tovrstne pojave iz tega gledišča, mu bo pa naenkrat vse jasno.

Če je podjetnik prisiljen, da mora računati z delavsko strokovno organizacijo, jo smatra za neljubega vsiljenca, ne pa kot organa, ki naj ž njim ureja skupno vsa delavska vprašanja v podjetju. Zato ni nič čudnega, da hoče kapital sklenjene dogovore okrniti in njihovo izvajanje onemogočiti. Zgovoren primer v taki nameri imamo pri tvrdki Sever & Co. v Ljubljani.

S to tvrdko je bilo delavstvo v precej hudem sporu. Šlo je samo za to, da bi se delavske zadeve obravnavale sporazumno z delavskimi zastopniki, zlasti pa praznovanje delavstva za časa sezone, v kateri je manj dela. Končno je bil dosežen sporazum.

Delavstvo je sporazum lojalno izvajalo in so bile takorekoč čez noč pozabljene nevšečnosti, katerim je bilo delavstvo izpostavljeno po krivdi podjetja. Zaradi tega je tudi delavstvo upravičeno pričakovalo enako lojalnost od strani podjetja.

Pa je bilo varano. Sporazum je bil, da bo podjetje sprejemalo na delo, v kolikor bi potrebovalo novih moči, le iz vrst delavstva, ki je bilo zaposleno že pred skrčenjem obrata. Zato je bilo delavstvo nemalo začudeno, ko je prišlo na delo, katerega so delavke **vršile celo že po 11 let,** tri nove moči, ki še nikoli niso bile zaposlene pri tem podjetju. Na protest delavskih zastopnikov je izjavil gospod Sever, da so to nameščenke, ki da se bodo izvežbale za opravila v branži njegovega podjetja. Isto je trdil tudi na poravnalni razpravi dne 10. junija t. l.

Gospod Sever je prepričan, da je iztuhtal nekaj zelo duhovitega, da bi pretental delavstvo. Imamo vtis, da meni, da živi še v tistih časih, ko so smatrali za razumno bitje le bogataše in slične zemljane, delavec pa da je precej zabita in uboga para. Če tako misli, se zelo moti. Delavstvo je zelo napredovalo v svoji izobrazbi. Pa tudi razmere podjetij proučuje, zlasti pa podjetnika. Tudi delavstvo tvrdke Sever & Co. prav dobro pozna gospoda Severja.

Zaradi tega ve, da je trditev g. Severja o nameščenkah prav preračunan manever z namenom, da bi pripravil svoje delavstvo, ki mu že leta in leta gara in skupaj spravlja težke milijone, na katerih tako mehko sedi on in njegova družina, ob njegove pravice. G. Sever se moti, če meni, da je to ogromno bogastvo spravil skupaj samo on. V tem bogastvu so veči del žulji in pa stradanje delavstva. Upamo, da bo trdil g. Sever, da je njegovo delavstvo »sijajno« plačano. Zaradi tega bi pričakovali bolj socialnega in humanega postopanja napram delavstvu.

Delavstvo nima nič proti temu, če nastavi g. Sever tudi nameščenke. Nasprotno. Veseli se, če ima čim več nameščenk svoj kruh. Dobro se namreč zaveda, da je usoda delavca in nameščenca ista. Saj moreta oba trdo garati za bori košček kruha, oba morata dajati v najem svoje telesne in duševne sile, da ustvarjata dobrine in prijetno življenje kapitalistu.

Tudi je prav, da se nameščenci praktično izvežbajo v svojem poslu. Do tukaj ni nobenega spora. Spor pa nastane, če hoče podjetnik zaposliti nameščenko pri delavskem opravilu, zlasti pa še, **če s tem okrne delavstvo za že pridobljene pravice.** Tako postopanje je antisocialno in mora nujno roditi odpor.

Žalibog ni samo eden Sever v Sloveniji. Podesetorjen, celo postoteren je. To dokazuje, da nimajo naši kapitalisti smisla za narodne potrebe, niti za državne. Narod so oni, država so oni. Najvišji zakon so njim lastni interesi. Če gre kaj preko teh interesov, potem se pa vse neha.

Delavstvo mora upoštevati to ofenzivnost podjetnikov. Ne sme si devati roko na oči kot otrok, ki meni, da ga nihče ne vidi. Dejanskemu stanju moramo pogledati v oči in s tem računati. Zavedati se pa moramo zlasti tega, da nima država niti zakonov, da bi mogla podjetnika, če krši dogovore, kaznovati. Edina zaščita je tista, ki si jo delavstvo ustvari samo. To je pa možno edino potom delavske strokovne organizacije.

Zato: **Čim večje je nasprotovanje proti svobodni delavski strokovni organizaciji, tem bolj se je mora delavstvo okleniti.**

Kupujte pri tistih, ki oglašujejo v našem listu!

---

svetu. Velika dvorana v tej palači bo imela 20.000 sedežev. Po njenem odru bodo mogli defilirati tanki in celi eskadroni. V mali dvorani pa bo 6000 sedežev, da bi bila ta dvorana Delavskega doma (v kateri je predaval dr. Bičanić), samo foyer tej »mali« dvorani.

Dolg kanal gotov v 45 dneh

Mnogo se govori o načinu, po katerem se izvajajo velika javna dela v Sovjetski Rusiji. Nisem videl na lastne oči vsa ta velika dela, zapomnil pa sem si iz razgovora z ljudmi neki značilen primer: V južnih krajih SSSR so delali 270 km dolg prekop in ga napravili v 45 dneh. Pri delanju tega prekopa je sodelovalo vse ljudstvo, vojska in oblasti. Tudi rezultat je bil velik. 140.000 ha zemlje je ta prekop usposobil za gojenje bombaža, poleg tega je pa dal še velike količine vode temu velikanskemu prostoru.

Kako žive navadni ljudje?

Pa to je za ljudi, ki se bavijo s politiko, nas pa bolj zanima, kako žive preprosti ljudje. Kakšen je njih način življenja? Ni **treba misliti, da žive v SSSR vsi ljudje enako in da imajo vsi ljudje enake dohodke.** To je sicer splošno mnenje pri nas. V resnici pa so velike razlike v dohodkih posameznikov in te razlike morejo biti prav velike. Čistilka v hotelu dobiva n. pr. 200 do 300 rubljev plače, ravnatelj tvornice more priti na 5 do 6 tisoč rubljev. Zlasti med umetniki so ljudje, ki dobe tudi po 20 do 30 tisoč rubljev mesečno. (V trgovinah ima prvi pomočnik, ki vodi državno prodajalnico, po 1500 do 1600 rubljev, drugi pomočnik 1100 do 1200 rubljev, tretji pa 600, hlapec po 250 do 500 rubljev.) Naravno je, da tako velike razlike v plačah ustvarjajo tudi velike razlike v načinu življenja ljudi. Če hočete primerjati vrednost denarja pri nas in v Rusiji — po uradnem tečaju se računa, da je rubelj približno enak 10 dinarjem, — po kupni moči pa moremo oceniti njegovo vrednost, da je en rubelj vreden poldrug do dva dinarja. Napačno pa bi bilo, če bi skušali primerjati življenjske razmere in življenjski preračun naš in njihov, ker so elementi tega življenja zelo različni.

Stanovanja so slaba

Pri nas potroši človek približno 30, morda tudi 40 in celo 50% svojega zaslužka za stanovanje. V SSSR pomeni stanarina mnogo manjši izdatek. Stanovanje se plačuje z ozirom na dohodke posameznika ter z ozirom na kubaturo ter znaša stanarina 2 do 5, največ pa 10% zaslužka. To je torej znaten prihranek. Pripomniti pa moram, da so stanovanja mnogo slabša kot pri nas. Tudi srednji in višji družbeni sloji stanujejo slabše kot pri nas. Stanovanja so vsa državna in jih dodeljuje v Moskvi moskovski sovjet. To je neke vrste stanovanjski urad. Stanovanja ne morete menjati, kakor bi se vam poljubilo. Da se stanuje slabo, ni čudno, če se upošteva, da je imela Moskva leta 1926. nekaj nad 2 milijona prebivalcev, danes pa jih ima nad štiri. Zida v glavnem samo država. Zato tudi ni mogoče toliko sezidati, kakor bi bilo potrebno. Poleg tega pa se Rusi silno množe. Zidajo se navadno takšna stanovanja, da imajo po tri ali štiri rodbine eno kuhinjo. Ne vem, kaj bi na to rekle naše gospodinje. Tamkajšnje so precej nezadovoljne, kakor mislim. Morete si misliti, kako to izgleda, kadar se znajdejo tri ali štiri gospodinje v eni kuhinji pri enem štedilniku in gleda ena drugi v lonec, kaj da kuha. Zato je tam hišnih prepirov več kakor pri nas. Glede stanovanja pa so tudi nekatere izjeme od pravila. Posameznik si more za svojo rodbino sezidati hišo, more dobiti v ta namen celo državno posojilo, ne more pa oddajati v tej hiši ne sob ne stanovanj.

Težkoče z obleko

Tudi z obleko je mnogo težav v Rusiji. Sicer nisem videl raztrganih ljudi, vendar pa so ljudje oblečeni zelo skromno. Dame niso vedno tako okusne in nimajo toliko luksuza kot pri nas. Žene se oblačijo skromno in celo one, ki bi se mogle bolje obleči, ker nočejo vzbujati z oblekami pozornosti. Vendar pa se v zadnjem času opažajo neke razlike v oblačenju, v koketiranju, v diskretnem uporabljanju ruža, pri moških pa neki poseben šik, zlasti pri oficirjih.

Ko smo bili prvi dan v Moskvi, smo bili vsi presenečeni, da nosijo vsi moški čepice, celo ministri (narodni komisarji). Mi smo v klobukih na moskovskih ulicah izgledali čudno in ljudje so govorili: »No, vot Amerikanci!« Niso znali, da smo bili Balkanci. Prve dneve se nam je zdelo, da so vsi sovjetski državljani enako oblečeni in da v resnici ni buržuazije. Takšen je vtis, ki ga dobite na ulici. Imate vtis, kakor da ste prišli v delavsko predmestje velikega evropskega mesta. Ko pa se človek malo privadi na to okolico, opazi razne razlike med ljudmi. Vidi, da so nekateri oblečeni bolje, drugi pa slabše. Še mnogo bo treba delati, da se reši vprašanje zadostne preskrbe ljudi z obleko. Sicer se more obleka tudi kupiti, toda vedno je treba dolgo čakati, da je obleka gotova.

Rusi jedo veliko

Če je stanovanje slabo, če so obleke skromne, je pa hrana dobra. Dostikrat je celo zelo dobra. Ko je prišla naša delegacija, ki je dvajset let potovala do Moskve (plosk in smeh), so oni rekli: »Pa sedaj, ko so prišli, da jih pogostimo!« Odgovoril sem jim z zgodbo iz sv. pisma o devetdeset deveti ovci, ki jih pastir posebno ne ljubi, ki pa je sprejel izgubljeno z velikim veseljem. Pogostili so nas na poseben način, zelo lepo in skoraj bi zboleli od prevelikega jela. Ko smo prišli med druge ljudi, smo videli, da Rusi sploh veliko jedo. Dejali so nam, da je razlog najbrže v tem, ker je ruska klima zelo ostra in da morajo ljudje dosti jesti, če se hočejo vzdržati. V Moskvi je bilo letošnjo zimo 45 stopinj pod ničlo. Zelo zanimivo je, da vpliva zima tako zelo na življenje, da se more način življenja drugače urediti. Sovjetski uradi začno uradovati ob 10. dopoldne in nehajo ob 4. popoldne. Dela se torej šest ur na dan. V tvornicah, kjer tehnika dela zahteva drugačen posel, se dela tudi nepretrgoma. V tvornicah orožja še mnogo več. Tempo dela bi se mogel po sodbi mnogih ljudi pospešiti in intenzivirati, ne da bi se ljudje iztrošili. Šest ur dela ni toliko, da človek ne bi mogel prenesti tudi intenzivnega dela.

(Dalje prih.)

Po naših krajih

Celje

Fran Gorjanc. Naše skupine so brez dvoma lahko ponosne na člane, ki so že dolga leta v našem gibanju, ki so kljub starosti ostali zvesti svoji organizaciji, ki razumejo njene delavske težnje in dela. Da, še več. Ti starejši člani so tudi redni izvrševatelji organizacijskih dolžnosti, ki jo pokažejo predvsem z rednim zahajanjem v organizacijske prostore in z rednim plačevanjem članarine, s čimer so marsikateremu mlajšemu članu za zgled. Tak je bil tudi nad sedemdeset let stari in dolgoletni član naše organizacije tov. Franc Gorjanc, ki je umrl prejšnji mesec. Občudovali smo ga predvsem v njegovi točnosti in ljubezni do JSZ. Dasi ni imel kot zidar, ki je bolj ali manj izvrševal manjša dela in to predvsem v zadnjih letih, nobenih večjih osebnih tvarnih koristi, je le ostal zvest do smrti. Vsem ostalim tovarišem bo ostal lep zgled, kakšen mora biti delavec in kakšne naloge mora izvrševati, če hoče da si njegov in celotni delavski razred pribori boljših časov. Ohranimo tovariša Gorjanca v častnem spominu! Bog daj mir njegovi duši!

Odborniki, zaupniki! V sredo dne 19. junija tega leta bo zaradi občnega zbora točno ob 7 seja.

Ljubljana

Novo delavsko gibanje. Razveseljivo je dejstvo, da se je začelo buditi iz spanja tudi tisto delavstvo, ki je zaposleno v beli Ljubljani. Prav je tako. Delavstvo, ki dela v ljubljanskih podjetjih, tako izhaja z dežele in iz predmestij in na ta način od zunaj spoznava potrebo po svoji strokovni organizaciji, videč kako žilavo se trudi delavstvo za zboljšanje slabega položaja in za zvišanje nizkih plač ob dnevno naraščajoči draginji. Delavke in delavci v svečarni Dolničar in Richter so se tudi zavedli svojega slabega zaslužka. Organizirali so se v svobodni delavski organizaciji JSZ. Nekateri od njih so bili že prej naši člani in so s tem pokazali svojo zavednost, da so tudi drugim pokazali pravo delavsko pot v JSZ. Delavke so v splošnem še pogumnejše in zato tudi delavci **nočejo biti figa-možje,** ker se zavedajo, da vsak delavec, ki bi stal ob strani, dela le škodo vsemu zaposlenemu delavstvu v dotičnem podjetju. Centrala JSZ je vložila malenkostne zahteve prizadetega delavstva na naslov tistih, ki so gospodarji zgoraj imenovane tvrdke, in je sedaj odvisno od delodajalca, da se zadeva pravično in sedanji draginji primerno uredi ter tako ohrani medsebojno slogo in razpoloženje, ki je v obojestransko korist.

Nazarje

Vse organizirano in neorganizirano delavstvo opozarjamo, da se bo vršil sestanek tukajšnje skupine v nedeljo 19. junija ob 9 dopoldne v delavski sobi obrata 1. Kot zastopnik centrale je povabljen tov. Hočevar Metod iz Celja, ki nam bo predaval o bolniškem in nezgodnem zavarovanju, kakor tudi o zavarovanju za starost, onemoglost in smrt ter o organizacijskih zadevah. Nobenemu delavcu ali delavki ne škoduje, če je o teh zavarovanjih dobro poučen, kakor tudi o delavski organizaciji, ki jo naše delavstvo zelo slabo upošteva. Število je zelo majhno proti številu zaposlenega delavstva. Mnogo smo se že trudili ter jih vabili v našo strokovno organizacijo, a vse je bilo kot bob v steno. Vse druge posvetne stvari so pri njih bolj potrebne kakor delavska organizacija.

Trbovlje

Če lažeš, nekaj bo ostalo. Tako si misli v svojem natolcevanju dopisnik »Delavske politike«, ko poroča o seji II. rudarske skupine. Svetujemo mu, naj se vendar enkrat ojunači in jasno pove, kaj je bilo tisti torek pred božičem in kateri gospod je po čvekanju dopisnika nekaj počenjal, kar ni brez posledic. Gospodje socialisti, če ste res tako resni in uživate vse zaupanje, potem se s takimi članki ne smešite in si ne jemljite ugleda, če ga res toliko imate. Moramo vam povedati, da ga imate samo pri podjetniku, pri delavcih pa bore malo, kar je pokazala tudi zadnji seja zaupnikov. Povedati je treba tudi to, da tako neresnega načelstva II. rudarska skupina še ni imela, kakor ga ima sedaj, zato si večina zaupnikov želi izpremembo. Samih obljub so resnični delavski zaupniki kmalu siti, tem bolj še delavstvo. Pri vsem natolcevanju pa pazite, da zopet ne boste kaj preklicevali, kakor ste že morali, ker ste doslovno lagali. Če želite, bomo vaš takratni preklic objavili, ker ga imamo še v arhivu, potem bodo delavci vso vašo resnost poznali.

Seja zaupnikov organizacije bo v sredo 19. t. m. ob 5 popoldne v tajništvu. Vse zaupnike pozivamo, da se je udeleže.

Ponovno opozarjamo članstvo, da v redu poravnava članarino, to je vsak mesec sproti. Vse, ki dolgujejo več kot za dva meseca, bo odbor izključil na podlagi pravil. Opozarjamo tudi tiste koristolovce, katerim je organizacija dobila zaposlitev in so kar lepo odšli iz organizacije, naj se zavedajo, da je to za nje sramota. Take si bomo enkrat javno privoščili z objavo njih imen v našem strokovnem glasilu. Pri tem bomo tudi povedali, koliko posredovanj je bilo treba, da so dobili zaposlitev in kako so bili medeni, dokler je bilo zanje potrebno delati od strani odbora. To je pač lepa hvaležnost do dela in organizacije, ki jim je preskrbela kruh.

Kamnik

Dne 22. maja smo imeli razpravo za zvišanje plač v podjetju »Titan«, skupno s SMRJ in ZZD in smo dobili naslednje draginjske doklade:

Kategorija I. V to spadajo vsi delavci, ki prejemajo temeljno mezdo do 4 din na uro, in sicer: a) poročeni in brez otrok, ako sta oba zaposlena v podjetju, 0.20 din na uro; b) neporočeni in tudi poročeni, z otroci, ako sta oba zaposlena v podjetju, 0.20 din na uro; c) poročeni brez otrok 0.25 din na uro; d) poročeni z dvema otrokoma 0.35 din na uro; e) poročeni s 3 ali več otroki 0.40 din na uro.

Kategorija II. V to kategorijo spadajo vsi delavci, ki prejemajo temeljno mezdo več kot 4 din na uro, in sicer: a) kakor zgoraj 0.15 din na uro; b) kakor zgoraj 0.15 din na uro; c) kakor zgoraj 0.20 din na uro; d) kakor zgoraj 0.25 din na uro; e) kakor zgoraj 0.30 din na uro.

Gornje draginjske doklade se smatrajo za temeljne mezde ter stopijo v veljavo 22. maja 1940.

Člani! Pridobivajte inserate za svoje glasilo „Delavsko pravico"!

Razgledi

Tekoči teden je usodni teden za bodočnost Evrope in vsega sveta. Ta teden je končno prinesel odločitev v Italiji.

Italija je napovedala vojno Franciji in Angliji. Dne 10. junija ob 6 zvečer je imel Musolini nagovor na zbrane množice v Rimu, katerim je ob tej priliki na način, ki najbolj odgovarja živahnemu južnjaškemu temperamentu italijanskega naroda, objavil vojno napoved zahodnima velesilama. — V svojem nagovoru je najprej poudaril običajno plutokratičnost in nepopustljivost Francije in Anglije ter brezuspešna italijanska prizadevanja za mir, nakar je orisal italijanske vojne cilje. Ti so: vlada nad Sredozemskim morjem in svobodni izhodi na oceane, kar se pravi z drugimi besedami, posest Gibraltarja, Sueza in večine otočij ter obal Sredozemskega morja. Zagotovil je mirno zadržanje naproti srednjim nevtralnim državam, tudi Jugoslaviji in Švici. Poudaril je nato znova prijateljstvo in usodno povezanost z Nemčijo. H koncu je nagovoril zbrane fašistične množice:

Ali boste zgrabili za orožje?

Vsi so vzkliknili: Da!

Ali boste pokazali ves svoj pogum in vso svojo odločnost!

Da!

Ljudstvo je dalo z navdušenim vzklikanjem svoj pristanek k ducejevi odločitvi. Dve uri prej pa sta bila poklicana h grofu Cianu francoski in angleški veleposlanik, ki sta iz njegovih rok sprejela besedilo vojne napovedi.

Vojna dejanja so se začela 11. junija opolnoči.

V Nemčiji prirejajo manifestacije italijanski odločitvi.

Zanimivo je zadržanje Španije. Med tem ko uradni predstavniki zagotavljajo francoskemu in angleškemu poslancu svojo nevtralnost, se vršijo po madridskih ulicah in v drugih velikih mestih demonstracije proti zahodnima velesilama. Izključeno je, da bi se vršile te demonstracije spričo sistema, ki vlada v Španiji (vojaška diktatura), brez vednosti in proti volji vlade. Špansko stališče se da še najprej pojasniti s čakanjem na ugoden trenutek oziroma s tiho, pasivno privrženostjo k italijanskim težnjam. Brez dvoma se španska vojska ne bo mogla upreti, če bo Italija zasedla Baleare ali posamezne točke v španskem Maroku nasproti Gibraltarju.

Balkan je ostal miren — doslej edino področje v Evropi, ki še nemoteno uživa dovolj kratko mirno dobo preteklih dvajset let.

Sovjetska Rusija je vojskujoče se države vnovič opozorila, da je pripravljena z orožjem odbiti vsak vojni poseg v balkansko področje. Zdi se, da se ima Balkan v veliki meri zahvaliti za svoj mir temu dejstvu.

Turčija in Egipt pa sta tako tesno povezana z zahodnima silama, da je več kot verjetno, da se ne bosta mogla izogniti, in to že v najkrajšem času. Vojne priprave v obeh državah so končane.

Francija preživlja najtežje ure svoje zgodovine. V trenutku, ko z obupno hrabrostjo odbija milijonske nemške armade na severu, je vstal na jugu nov, spočit nasprotnik, da jo pomaga spraviti na kolena. »Francija vstopa v to vojno z mirno vestjo. Francija ne more umreti!« je dejal min. predsednik Reynaud v svojem kratkem radijskem govoru po italijanski vojni napovedi in izrazil s tem misel, ki preveva danes vse Francoze in njihove prijatelje po vsem svetu.

Angleži so vendar spoznali strašno pomembnost te vojne za njihovo lastno in za usodo vsega sveta. Drugega za drugim in kar mimogrede sprejemajo zakone, ki bi povzročili v normalnih razmerah revolucijo. Tako so sprejeli 10. junija zakon o popolni vojaški obveznosti za vse državljane. V Franciji se neprestano izkrcavajo nove angleške čete.

Bitka v Franciji dosega višek in stopa po mnenju vojnih strokovnjakov v zadnje razdobje, ker nobena stran ne more več dolgo vzdržati strašnih naporov in izgub. Francozi se počasi in elastično umikajo pred silovitimi nemškimi sunki, vendar ni njihova fronta še nikjer predrta. Pač pa so nemški oklepni oddelki dosegli reko Seino pri Rouenu in tako se bliža boj samemu Parizu.

Amerika vedno bolj zvišuje svojo tvarno pomoč Angliji in Franciji, posebno pomoč v vojnem materialu, ter se vedno bolj odkrito postavlja na njuno stran. Dan za dnem povečava svoje kredite za vojsko in mornarico. Ti krediti so dosegli že bajne višine. Zdi se, da ne bo ostala več dolgo »nevojskujoča se država«, odkar je stopila v vojno Italija.

Narvik je spet v nemških rokah, ker so ga angleške, francoske, poljske in del norveških čet zapustile in se prepeljale na francoska in druga bojišča, kjer so potrebnejše. Kralj in vlada sta se umaknila v Anglijo.

Zapiski

Veliko senzacijo so v nedeljo zjutraj hoteli napraviti ljudje okrog slovenske ZZD. Po vseh cestah v bližnji in daljni ljubljanski okolici so raztrosili letake proti Jugoslovanski strokovni zvezi z vsebino poročila župnika g. Markeža o JSZ na duhovniški konferenci v Ljubljani dne 6. marca tega leta. To poročilo je prinesel najprvo dijaški listič »Mi mladi borci«. V zadnji številki ga je prinesla tudi »Delavska pravica« po omenjenem dijaškem listu, da so lahko naši člani sami presodili, koliko je resnosti v borbi proti JSZ. V nedeljo zjutraj pa so hoteli vodje »Združenih« presenetiti javnost z letaki, poslužujoč se neokusne reklame za ZZD po najbolj prostaških strankarskih manirah. Naši člani pa so to poročilo iz vsebine raztrosenega letaka brez podpisa brali že v »Delavski pravici«, zato je bilo v nedeljo dopoldne dovolj smeha o tem, kakšnih sredstev se poslužujejo ti gospodje, ki hočejo na vsak način uničiti JSZ in dvigniti svojo ZZD. Žalostna za te ljudi je ugotovitev, da JSZ od 6. marca tega leta, odkar oni najgrše izrabljajo duhovniško konferenco in g. škofa, ni zgubila še prav nobenega člana, pač pa je celo porastla. Naše članstvo je veliko bolj izobraženo in dostojno v svoji borbi za delavske pravice, kot pa ostanki preteklosti. Vsaka stvar ima svoj konec, pa bo konec tudi te neokusne in nedostojne borbe proti krščanski delavski organizaciji. Današnji čas zahteva pametne ljudi in takih, ki bodo slovenske krščanske in delavske sile družili, ne pa jih razbijali.

Podražitev življenjskih potrebščin v posameznih državah od začetka vojne (podatki Društva narodov): Kitajska 126%, Romunija 30, Jugoslavija 26, Anglija in Estonija 14, Švedska 10, Belgija in Norveška 8, Argentina, Švica in Peru 6, Grčija in Madžarska 4, Kanada 2, USA 1%. — Seveda pa so medtem cene, posebno pri nas, se za nekaj odstotkov narasle.

Izjava.

Podpisani Stare Ivan izjavljam, da nisem plačnik dolgov, ki jih napravlja moja ločena žena Katarina Stare po trgovinah, gostilnah in drugod.

Kamnik, dne 9. junija 1940.

Stare Ivan.

Delavci in kmetje, zavedajte se, da je z Vašimi prispevki in Vašo pomočjo ustanovljena

Delavsko kmečka zadruga v Zagorju

Prodajalne Zagorje-Čolniče

Vam preskrbijo vse potrebno in vse Vaše odvišne pridelke odkupijo po najvišji ceni.

Delež 20 din — pristopnina 10 din.

Pridobivajte člane! Ustvarjajte si bodočnost!

MALI OGLASI

POSAMEZNA BESEDA 50 PAR

LETOS POZOR! »Dürkopp«, »Triumpf«, »Styria«, »Avstrodaimler« in kolesa drugih znamk daje po najnižji ceni na obroke **Ciril Kmetič v Dobu 110**

JANKO OREŠIČ, knjigoveznica in kartonaža, Ljubljana. Izdelovanje različnih velikosti albumov za znamke, vezava knjig, trgovskih zapisnikov itd. Specialna delavnica za izdelovanje kaset za jedilno orodje, etuijev za kelihe, ciborije in monštrance.

Priporoča se

Blaž Rangus, Kranj

kraljevi dvorni juvelir in dobavitelj

Delavska GLASILO **PRAVICA** KRŠČANSKEGA DELOVNEGA LJUDSTVA

Izhaja vsak četrtek popoldne, v primeru praznika dan prej. — Uredništvo in uprava je v Ljubljani, Miklošičeva cesta 22-I. — Oglasi, reklamacije in naročnina na upravo, Miklošičeva 22-I. Oglasi po ceniku. — Telefon štev. 4948. Številka pošt. čekovnega računa 14.900.

Posamezna številka 1 din. Naročnina: za 1 mesec 4 din, za četrt leta 10 din, za pol leta 20 din, za vse leto 40 din. Zamejstvo mesečno 7 din, letno 70 din.

Urejuje in odgovarja Tone Fajfar v Ljubljani. Izdaja za konzorcij »Delavske pravice« Srečko Kumer, Ljubljana. Tiska Zadružna tiskarna r. z. z o. z. v Ljubljani, Tyrševa c. 17 (Maks Blejec)